

وەزارەتی کار و کاروباری کۆمەڵایەتی

ژمارە: ٦٦٧١ له ٢٠٢٢/٩/١٥

بەپێی ئەو دەسەڵاتە یەکەییەکان دراوێ له بڕگەیی دووهمی ماددەیی (١٠٥) له یاسای چاودێری کۆمەڵایەتی ژمارە (١٢٦) ی سالی ١٩٨٠ ئەم رێنماییەمان دەرکرد:

رێنمایی ژمارە (٥) ی سالی ٢٠٢٢

تایبەت بە مانی توشبوانی شەبەنگی ئۆتیزم بۆ شیاندن و حەوانەوه له هەریمی کوردستان- عێراق

ماددەیی (١):

مەبەست له م زاراو و دەستەواژانەیی خوارەوه ، واتاکانی بەرامبەریانە له م رێنماییە:

یەكەم: هەریم: هەریمی کوردستان _ عێراق.

دووم: وەزارەت: وەزارەتی کار و کاروباری کۆمەڵایەتی هەریم.

سێهەم: وەزیر: وەزیری کار و کاروباری کۆمەڵایەتی هەریم.

چوارەم: بەرپۆشەرایەتی گشتی: بەرپۆشەرایەتی گشتی چاودێری و گەشەپێدانی کۆمەڵایەتی له پارێزگا و ئیدارە سەرەخۆکانی هەریم.

پنجەم: بەرپۆشەرایەتی: بەرپۆشەرایەتی چاودێری کەمەندامان له پارێزگا و ئیدارە سەرەخۆکانی هەریم.

شەشەم: مال: مالی و پەرورده و شیاندن و پاهینان و فیرکردنی و توشبوانی شەبەنگی ئۆتیزم بەشیوهیهکی بەردهوام.

هەفتەم: حەوانەوه: مانەوهی توشبوانی شەبەنگی ئۆتیزم بەشیوهیهکی بەردهوام یان نیمچه بەردهوام له ماله کانی حەوانەوه.

هەشتەم: شەبەنگی ئۆتیزم: بەشیوهیهکی گشتی بریتیه له تیکچوونی گەشەیی مێشک که کارده کاته سەر کار و چالاکیی و فەرمانه کانی مێشک و له دەرکه و ته کانییدا له (١٨) ههژده مانگی یه که می ته مهن ههستی پیده کریت و کارده کاته سەر ئەم رهفتار و دەرھاویشتانەیی خوارەوه:

أ- نه بوون یان لاوازی په یوهندی کۆمەڵایەتی .

ب- نه بوون یان لاوازی په یوهندی زارهکی و نازارهکی

ت- بوونی رهفتاری دووباره و یه کرپچکه .

نۆیهەم: مانەوهی کاتی: کاتی مانەوهکه له (١٤) کاتزیمیر زیاتر نه بیت، یان چه ند رۆژیک له ههفته بیت.

ماددەیی (٢): ئامانج:

حەوانەوهی بەشیکی دیاریکراو له توشبوانی شەبەنگی ئۆتیزم و پاراستنیان له بیلانەیی و چه وساندنه وه وئیسستغلال کردن و دابینکردن و مسۆگەرکردنی مافیان و گرتنه بهری هه موو ریککاریک که ده بیته هۆی پەرورده و شیاندن و پاهینان و فیرکردن و تیکه ل بوونیان به ژبانی ئاسایی کۆمه ل.

ماددى (۳): ۋەزارەت ھەلدەستىت بە:

يەكەم: كوردنە ۋەى مالى توشبوانى شەبەنگى ئۆتىزم لەسەر ئاستى ھەرىم .
دووم: پيدانى مۆلەت بە كەسى ئاسايى و مەعنەۋى بۆ كوردنە ۋەى مالى تايبەت بۆ توشبوانى شەبەنگى ئۆتىزمى و سەرپەرشتى كردنى.

ماددى (۴):

يەكەم: ۋەزىر يان ئەو كەسەى دەسەلاتى لە لايەن ۋەزىرەۋە پى دەرىت، دەسەلاتى پيدانى مۆلەت يان سەندنە ۋەى ھەيە لە مالەكانى ھەوانەۋەى كەرتى تايبەت.
دووم: ماۋەى مۆلەت (۱) يەك سالە و لەسەر داۋاى خاۋەن مالەكە نوۋ دەكرىتەۋەو، پىويستە بەلايەنى كەم پيش مانگىك لەسەر بەسەرچوونى مۆلەتەكەى داۋاكە پيشكەش بكات.
سىيەم: لقى نوۋى مال مۆلەتى نوۋى پىويستە.

ماددى (۵):

لە ھەر پارىزگايەك و ئىدارەيەكى سەرپەرختى ھەرىم ، لىژنە يەكى ھونەرى پىكدىت بەسەرۋكايەتى كارمەندىكى بوارى كۆمەلايەتى و ئەندامىەتى كارمەندىكى تەندروستى و كارمەندىكى پەرۋەردەيى بەفەرمانى بەرپۆبەرى گشتى بۆ:
۱- دىراسەكردنى داۋاكارى ۋەرگرتنى مۆلەتى كوردنە ۋەى مالى كەرتى تايبەت و دلنباۋون لە ھەبوونى مەرجهكان .

۲- سەرپەرشتىكردن ۋەدوۋادچوونى مال.

۳- پشكىنىنى مەيدانى بۆ بالەخانەكە.

ماددى (۶): ۋەرگرتنى مۆلەت:

يەكەم: مەرجهكانى پىويست لەداۋاكار.

أ- خاۋەن رەگەزنامەى عىراقى بىت و دانىشتوۋى ھەرىمى كوردستان بىت.

ب- پىپورى ھەبىت لە يەكك لەبوۋارەكانى دەروونى، كۆمەلايەتى، پەرۋەردەى تايبەت، يان پابەند بىت بە دامەزراندنى بەرپۆبەرىكى پىپور.

ت- فەرمانبەرى مىرى نەبىت.

ث- رەۋشتى باش بىت و حوكم نەدراپىت بە ھىچ سزايەكى ئابروو بەر.

دووم: بەلگەنامەى پىويست بۆ ۋەرگرتنى مۆلەت.

أ- ۋىنەيەك لە كۆپى ناسنامە يان كارتى نىشتمانى.

ب- ۋىنەيەك لە بىروانامەكەى خۆى يان بەرپۆبەر.

ت- ھىنانى ئەستۇپاكى لەبەرپۆبەرايەتى دەستەبەرى كۆمەلايەتى.

ث- ۋىنەيەك لە بەلگەنامەى مۆلەتى كارەكانى پىشوۋى لەھەمان بوۋار (ئەگەر ھەبوو).

ج- ھاۋپىچ كوردنى بەرنامەى كارى مال تىبايدا لەگەل پەيام و ئامانچ و دىد و پەپرەۋى ناخۆى مال.

ح- ۋىنەيەك لە بەرنامەۋ پلانى راھىنان و شىاندنى توشبوان.

خ- رەزامەندى ۋەزارەتى ناخۆ و لايەنى پەيوەندىدار.

سىيەم: بەلین بدات بە پابەندبوونى بە رىنمايەكانى كوردنە ۋەى مال .

ماددە ۷: ئەم بېرە پارانەي خوارەو ۋە ۋەردە گىرېت بۇ پېدانى مۆلەت و نوپكردنه ۋەي. **يەككەم -** بېرى (۱۰۰۰۰۰) يەككە مليۇن دىنار بۇ پېدانى مۆلەت .

دوۋەم - بېرى (۲۵۰۰۰۰) دوو سەد ۋە پەنجا ھەزار دىنار بۇ نوپكردنه ۋەي مۆلەت.

ماددە ۸: كرىي ۋە ۋەرگرتن و خزمەتگوزارى:

كرىي ۋە ۋەرگرتن و خزمەتگوزارىبە كان لەلایەن خاۋەنى مالەكان دەستنىشان دەكرىت ۋە لەلایەن بەرپوۋەبەرايەتى گشتى رەزامەندى لەسەر دەدرىت لەسەر پاسپاردەي لىژنە لەسەر بنەماي جۆرى بالەخانەكە و كرىكارەكانى و گشت ئەو خزمەتگوزارىانەي پېشكەش بەتوشبۋەكان دەكرىن بەمەرچىك بارگرانى زۆر نەكەۋىتە سەر شانى كەسوكار ۋە سەرپەرشتىارانىان.

ماددە ۹: لىژنەي ھونەرى:

دەستنىشان كردنى توشبۋانى شەبەنگى ئۆتيزم لەلایەن ناۋەندى دەستنىشان كردنى كەمئەندامىيەتى ديارى دەكرىت

ماددە ۱۰: مەرجهكانى ۋە ۋەرگرتن و دابرانى تووشبۋى شەبەنگى ئۆتيزم لە مالەكان :

يەككەم: مەرجهكانى ۋە ۋەرگرتن

پېويستە ئەو سى مەرجهي يەكەمى تېدا بېت لەگەل يەككە لە مەرجهكانى تر:

أ- دانىشتۋوى ھەرېم بېت.

ب- تەمەنى لە (۲) دوو سال كەمتر نەبېت.

ت- رېژەي توشبۋونەكەي دەستنىشان كرابېت لەلایەن ناۋەندى دەستنىشان كردنى كەمئەندامىيەتى.

ث- دايك ۋە باوك يان يەككىيان مۆلەتى بەخپوكەرى نەبېت.

ج- بى لانه و بى سەرپەرشت بېت.

ح- دايك ۋە باوكى لەژيان نەماين يان تەنھا دايكى نەمايېت ۋە باوكى تواناي سەرپەرشتى كردنى نەبېت.

خ- دايك كېشەي دەرۋونى ھەبېت يان پەككەوتە بى ۋە تواناي سەرپەرشتى نەبېت.

د- بەفەرمانى دادگا لە كاتى بەند كردنى دايك يان جىابونە ۋە يان يان بونى كېشە لە نېوانيان لە دادگا يان

ئەشكەنجەدانى توشبۋەكە يان بەكار ھېناني توشبۋو بۇ دەرۋزە ، كارى بەدرەۋشتى، دەر كردن لە مال،

بازرگانى پېكردن بە ماددەي ھۆشبەر، .....

ذ- بۇ مانەۋى كاتى لە مال، ۋە ۋەرگرتنى توشبۋان بەدەر دەبى لە مەرجهكانى ۋە ۋەرگرتن (ج- خ- ح- د)

دوۋەم: مەرچى دابران لە يەككە لە ۋە حالەتانه دەبېت:

أ- ئاشت بونەۋەي دايك ۋە باوك و نەمانى كېشەي خېزانى.

ب- چاكبونەۋەي يان باشتىر بوونى توشبۋو تواناي كار كردنى ھەبېت.

ت- بەفەرمانى دادگا ۋە بېلېندانى خېزان بەچارەسەر كردنى كېشەكان.

ث- لە كاتى سپاردنى مندالى شەبەنگى ئۆتيزم بە خزمەكانى يان بە خېزانى جېگرەۋە.

ج- بونى نەخۆشى گواستراۋە تا چارەسەر دەكرىت.

سېئەم: پېويستە لەگشت حالەتەكان پەيوەندى خېزانى بەردەوام بېت.

ماددەى (۱۱) مەرجهكانى پيويست له بالەخانەى مال :

پهكهەم: گونجاوى شوینی جوگرافی.

دووهم: بالەخانەكه سەربەخۆ بییت و هاوبەش نه بییت له رپرەو و خزمەتگوزاریههكانى بالەخانەیهكى تر، و رووبەرى له ناوهندی پارێزگاكان له (۲م۱۰۰۰) ههزار مەتر دووجا وه بۆ شار وشارۆچكهكان له (۲م۵۰۰) پینج سەد مەتر دووجا كه مەتر نه بییت، و تهنهانهومی خوارهوه تاییهت دهكریت و بهكار دیت بۆتوشبوان .

سینیهەم: پيويسته باخچهو یاریگای گونجاوی هه بییت .

چوارهم: ژووری تاییهت بهنوستن بۆ ههريهك كهس ژوریک رووبههكهی له (۳×۳) كه مەتر نه بییت.

پینجهەم: چیشتهخانه بۆ ئامادهکردنی سن ژه مه خواردنی سهرهكى و ژه مه سوکهكان له گه ل ستافیکی کارامه وه له ژیر چاودیڤری بهرپوههرايه تی گشتی و لیژنه ی پشکینی وهزاره تی تهنروستی ده بییت .

شه شهەم: بوونی هۆلیکی تاییهت بهنان خواردن.

حه هتهەم: هۆلی حه وانه وه بۆ دانشتن و به سهر بردنی کات كه ئامیڤری تلفزیون و کۆمپیوتەر و هیلی ئەنترنیت (رۆژانه له ۲ کاتژمیر زیاتر نه بییت) و ههندی یاری تاییه تی تیدا بییت.

هه شهتهەم: دیوارهكانی دهره وهی مال ده بییت بهرزیهكهی له (۲) م كه مەتر نه بییت .

نۆیهەم: رووبهری پۆلهكان له (۴ × ۵) م كه مەتر نه بییت. وه هه ر توشبوهکی ئۆتیزم رووبهری (۲م۲) ی بۆ تهرخان دهكریت.

دهیهەم : بهرزایی پهنجهرهكان له (۱) مەتر به سهره وه بییت جامهکانیشی له جۆری تاییهت بن.

یازدهیهەم : دیوارهكانی تا بهرزایی (۱۷۰) سم به مۆکیت یان كه رهسته ی پلاستیکی نه رم داده پۆشریت. وه پلاک و سویچی کاره با تاییهت و له سهرووی (۱۲۰) سم بییت .

دوازدهیهەم : بوونی هۆلی چالاکى وه رزشی ناوه وهی مال كه رووبههكهی له (۴ × ۱۰) م كه مەتر نه بییت .

سیندهیهەم: دەرگای سهرهکی پيويسته به شیوهیهکی ئەلکترونی کاربکات و پاسۆردی هه بییت تهنه له لایهن کارمه ندانی مال بکریته وه .

چواردهیهەم: هه بوونی نۆرینگه ی پزیشکی كه سه رجه م پیداو یستیه کانی تهنروستی له خۆبگریت.

پازدهیهەم: پرسگه ده بییت له دهره وهی دەرگای سهرهکی مال بییت.

شازدهیهەم: هه بوونی سیسته می کامیڤرای چاودیڤری له ناو مال بۆ چاودیڤری گشت به شه کانی وه به شیوهیهکی پارێزراو به بهرپر سياره تی بهرپوهه ر.

حه هدهیهەم: بوونی ژووره کانی بهرپوهه ردن و کارگیڤری و خزمه تگوزاری به پیی پيويست .

هه ژدهیهەم: بوونی هه ردوو جۆری ئاودهستی رۆژه لاتی و رۆژئاوایی له ناو مال.

نۆزدهیهەم: بوونی مەرجه کانی تهنروستی له بینایه که :

أ- سیسته می فینک كه ره وه و گه رم كه ره وهی پيويست و سه لامه ت.

ب- سیسته می هه وا گۆرکیی گونجاو.

ت- رووناکی باش وگونجاو.

ث- هەرمەرچیکی تر که پیویست بیټ.

بیست: دابینکردنی سیستەمی ئاگرکوژنەووە که سەرجهم رووربهی بالەخانەکه بگریته خۆی به پیی

مەرجهکانی بهرپۆه بهرایهتی بهرگری شارستانی وهه بوونی دهروازهی فریاکه وتن.

ماددهی (۱۲): شیوازی ریکخستنی پۆلی فیرکاری ئۆتیزم:

یهکهه: 5/32 تهرخان کردنی گوڤه‌ی بهرامبه‌ر ده‌رگای پۆل بۆ دۆلابه‌کانی پاراستنی هۆکاره‌کانی فیرکردن و ئەو

پیداویستیانه‌ی که‌لیی دروست ده‌کرین له‌گه‌ڵ که‌ل و په‌له‌کانی تاییه‌ت به‌ مندالانی پۆل و جیگه‌ی

جل هه‌لواسین له‌گه‌ڵ تهرخانکردنی بۆشاییه‌ک له‌ تهنیشتیان بۆ هه‌لواسینی خشته و پلانی رۆژانه

و هه‌فتانه .

دووهم: تهرخانکردنی گوڤه‌ی دووهم بۆ کۆمپیوتەر هه‌کانی فیرکاری نوێ که سهرنجی توشبوان رابکیشیت .

سییهه: تهرخان کردنی گوڤه‌ی سییهه بۆ چالاکیه پراکتیکیه‌کان له‌ لایه‌ن مامۆستایان و توشبوان له

راهینانه‌کانی فیرکاری و شیاندن .

چوارهم: تهرخان کردنی ناوه‌راستی ژووری پۆل بۆ دانیشتنی توشبوان به‌شیوه‌ی نیوه‌ بازنه‌یی و

مامۆستاکان به‌رامبه‌ریان ده‌بن به‌مه‌به‌ستی کۆنترۆل کردن و بینین و به‌شداری پیکردنی هه‌موو

توشبوان له‌ وانه‌ تیۆرییه‌کان به‌ به‌کارهینانی هۆکاری فیرکردنی بینراو و بیستراو و به‌رجه‌سته.

پینجههه: نابیت که‌ل و په‌لی له‌ شووشه‌ درووستکراو و تیژو بریندارکه‌ر و په‌ت و داو و وایه‌ر له‌ پۆلدا هه‌بیټ

ماددهی (۱۳) به‌رنامه و پرۆگرام :

یهکهه: وه‌زاره‌ت به‌ هه‌ماه‌نگی له‌گه‌ڵ وه‌زاره‌ته‌کانی تهن‌روستی و په‌روه‌رده و کۆمه‌له و ریکخراوه‌کانی

تاییه‌ت به‌ شه‌به‌نگی ئۆتیزم لیژنه‌یه‌ک بۆ دانانی به‌رنامه و پرۆگرام پیکدینیت له :

أ- پزیشکی پسپۆر له‌ بواری ئۆتیزم .

ب- شاره‌زای په‌روه‌رده‌یی و فیرکاری .

ت- توێژه‌ری ده‌روونی .

ث- توێژه‌ری کۆمه‌لایه‌تی .

ج- که‌سانی پسپۆر له‌م بواره .

دووهم: پرۆگرام و به‌رنامه‌کانی فیرکردن و شیاندن به‌ شیوازی تیۆری و پراکتیکی ده‌بیټ، به‌رپگای

تاکه‌که‌سی و کۆمه‌ل که له‌ لایه‌ن لیژنه‌یه‌کی پسپۆر له‌ بواری په‌روه‌رده‌یی و فیرکاری و

تهن‌رووستی و ده‌روونی و کۆمه‌لایه‌تی هه‌وه‌ داده‌نریت .

ماددهی (۱۴) ستافی مال:

یهکهه: به‌رپۆه‌به‌ر : هه‌لگری برۆانامه‌ی زانکۆیی تاییه‌تمه‌ند و شاره‌زا بیټ و خزمه‌تی له (۵) سال که‌متر

نه‌بیټ له‌م بواره، وئهرکه‌کانی بریتی ده‌بیټ له :

أ- به‌رپۆه‌بردنی مال و به‌رپرسیاریه‌تی هه‌موو چالاکي و به‌رپۆه‌چوون و دابه‌ش کردنی ئه‌رکی ستافی

مال و چاودیری کاره‌کان و هه‌ر شتیکی تر که په‌یوه‌ستبیت به‌م پرۆسه‌یه له‌ ئه‌ستۆیه‌تی .

ب- بەرزكردنە ۋە ھى راپۇرتى مانگانە بۇ بەرپۆۋە بەرايە تى.

دووم: يارىدەدەر: دەبىت ھەمان بېروانامە و شارەزايى بەرپۆۋە بەرى ھەبىت و ئەرك و دەسەلاتە كانى لەلايەن بەرپۆۋە بەرە ۋە ديارى دەكرىت بەرپەچاۋكردنى بەرژە ۋە ھندى كار.

سىيەم: توپژەر: ھەبوونى توپژەرى دەروونى، كۆمەلایە تى بۇ ھەر (۷) توشبوو توپژەرىك، و ئەركە كانيان ئەمانەن:

أ- دىراسە كوردنى بارى توشبووان.

ب- ھەماھەنگى لەگەل خىزانى توشبووان و سەردانى كوردنيان بە بەردە ۋامى.

ت- كوردنە ۋە ھى دۆسىە تايبەت بە توشبووان .

ث- بەرزكردنە ۋە ھى راپۇرت دەربارە ھى توشبووان .

ج- ھاۋكارى كوردنى مامۇستاكان .

چوارەم: مامۇستا:

ھەبوونى ژمارەيەك لە مامۇستا بە تىكرای بۇ ھەر (۵) توشبوو مامۇستايەك، و دەبىت دەرچوۋى يەكەك لە كۆليژە كانى بنەرەت يان ھاۋتاكانى بىت و شارەزايى لە (۲) دوو سأل كەمتر نەبىت يان دەرچوۋى يەكەك لە پەيمانگاكانى پەرۋەردە ھى و فېركارى بىت شارەزايى لە (۴) چوار سأل كەمتر نەبىت ۋە پاهىنراۋبن لەسەر پەرۋەردە و پاهىنان و شياندى توشبووانى شەبەنگى ئۆتيزم، و ھەر مامۇستايەك يارىدەدەرىكى ھەبىت كە بېروانامە كە لە ئامادە ھى كەمتر نەبىت.

-ئەركە كانى مامۇستا:

أ- بۇ چارەسەركردنى تاك ھەر مامۇستايەك فېركردنى يەك يان دوو توشبوو لە ئەستۆ دەگرىت .

ب- مامۇستايانى پۆلەكە پېكە ۋە ھاۋكار دەبن و بەشدارى لەگەل يەكترى دەكەن لە پروسەكە لەو بېرگانە ھى كە دەبىت بە كۆمەل و پېكە ۋە ئەنجامى بدەن لە پېناو سەركەوتن لە كارەكە يان.

ت- تەرخانكردنى ماۋەيەك لە كۆتايى دەوام بۇ دانانى پلانى رۆژى دواتر و ئامادە كوردنى ھۆكارى فېركردنى پېويست بۇى .

ث- دانانى پەراۋىك بۇ نووسىنى ئەو زانىباريانە ھى رۆژانە دەداتە مندالەكە و ناردنى بۇ خىزانەكە ھى بۇ ئەۋە ھى ئەوانىش بە كارىبھىنن لە بوارى مامەلەكردن و فېركردن و شياندىيان .

ج- ھەلسەنگاندنى توشبووان لە روۋى ئاستى فېربوون و بەرەۋپېشچوونە ۋە .

پىنچەم: چارەسەركارى سروسىتى: ھەلگى بېروانامە ھى بەكالۆرىۋس لە چارەسەرى سروسىتى و شارەزا بىت لەگەل بوونى ژمارەيەك لە يارىدەدەر بەپېى پېويست.

شەشەم: چارەسەركارى ۋەزىفى: ھەلگى بېروانامە ھى بەكالۆرىۋس لە چارەسەرى ۋەزىفى بىت يان

پەرۋەردە ھى تايبەت بە تىكرای بۇ ھەر (۱۰) توشبوو چارەسەركارىك، ھەلدەستىت بە فېركردنى

توشبوو لەسەر ھەلسوكەوتى رۆژانە.

ههفتهم: پسيپوري راهيتان له سهر قسه كردن: پسيپوريان راهيتدراو بيت له سهر قسه كردن بو ههر (10) توشبوو راهينهريك.

ههشتهم: راهينهري هونهري: دهرچووي كوليحي هونهره جوانهكان يان پهيمانگاي هونهره جوانهكان بيت و راهيتدراو بيت له سهر چونيته تي مامه له كردن له گه ل توشبووانى شه بهنگي ئوتيزم.

نويهتم: ماموستاي وه زوشي: دهرچووي كوليژ يان پهيمانگاي وه زوشي بيت راهيتدراو بيت له م بواره.

دهيهتم: چاودير: پيويسته بهلايه ني كه م دهرچووي (9) ي بنه رته تي بيت، ئهركهكاني ئه مانه ن:

أ- چاوديري له هه موو جيگايه كي مال بووني ده بيت له گشت كاته كان، له چيشتهخانه ورپهرو و گوڤه پان و باخچه و هو له كان و ئاوده ست ... هتد.

ت- ههر (4) چوار توشبوو، يهك چاوديري ده بيت، وه له كاتي دهرچوون بو ناو باخچه وه ههر شوينيكي تر بو ههر (2) نه خو ش چاوديريك.

ث- (2) كه س بو چاوديري كاميراكان به بهرده وامي.

يازدهيهتم: فه رمانبه ري IT: پيويسته (2) دوو فه رمانبه ري هه بيت كه پسيپوربن له بواري ئاي تي و كۆمپيوته ر، ئهركهكانيان ئه مانه ن:

أ- داخل كردني زانياريه كاني روژانه كه له سهر توشبووانى سه نته ر وه رده گيريت .

ب- شيكردنه وه ي زانياريه كان و خسته نه رووي دهره نجامه كان و ئاگادار كردنه ي به رپوه به ر و ماموستايان و تويژه ران مانگانه .

ت- كردنه وه ي دۆسيه يه كي تاييه ت به نووسين و به كۆمپيوته ر بو ههر توشبوويه ك كه بري تي ده بيت له فۆرمي وه رگرتن و برياري ليژنه ي پزيشكي و راپۆرت و زانياريه كان كه له لايه ن تويژه رو ماموستايان دهنوو سريت .

ث- رايكردني نووسراو و ئه رشيفي كارگيري .

دوازدهيهتم: فه رمانبه ري ژمي ريارى: دهرچووي يه كي ك له كوليژ يان پهيمانگاكاني ژمي ريارى بيت به مه به ستي راگرتني داها ت و خه رجي ه كان و هاوسه نغيان له مال.

سيژدهيهتم: دايه ن: بو ههر (5) توشبوو دايه نيك.

چواردهيهتم: فه رمانبه ري خزمه تگوزاري: به پيي پيويست (پاكه ره وه، پاسه وان، باخه وان)

پازدهيهتم: فه رمانبه ري پرسگه .

شازدهيهتم: چيشته لي نه ر و دوو ياريده ده ر.

مادده ي (15): ده وامي مال:

ده وام (24) كاتژمي ر به رده وام ده بيت وه ده وامي كارمه نده كان ري كده خرپت به گوڤره ي كاره كانيان و به پيي پيويست.

مادده ي (16): ري كخسته ن و پۆلين كردني تووشبووان:

تووشبووان پۆلين ده كرپن و جيا ده كرپنه وه به گوڤره ي ريژه ي تووشبوون و ته مه ن و ره گه ز و ژماره .

ماددی (۱۷):

مال پابند دەبیت به گهشت پیکردنی توشبوان به لایه نی که م جاریک له ههر مانگیک بۆ دهره وهی مال و دهرچوون بۆ باخچه و پارک .... به تایبه تی بۆ نهوانه ی ریژه که بیان که مه و به ره و باشبوون چوون ومه ترسیان له سه ر نیه به گویره ی پیویست و له ژیر چاودیری.

ماددی (۱۸):

مال پابند دەبیت به گرنگی دان به پهروه رده ی ئاینی توشبوان و فیکردنی په رسته شه کان.

ماددی (۱۹): هه لسه نگاندن :

یه که م: فۆرمی هه لسه نگاندن رۆژانه له لایه ن مامۆستای تایبه ت به توشبوو له کۆتایی دهوام پرده کریته وه و پیتشکه ش به به شی زانیاریه کانی مال (IT) ده کریت بۆ داخل کردنیان له سه ر کۆمپیوتەر و جیاکردنه وه و شیکردنه وه بیان و دهرئه نجامه کان مانگانه دهریته وه به رپۆه به ری سه نته ر و مامۆستایان و توپۆهران ، و له کۆتایی سالدا دهرئه نجامه کانی هه لسه نگاندن کۆتایی له ناو تۆماری تایبه ت به وه رگرتنی قوتابیان تۆماریه کریت له گه ل تۆماری هه لسه نگانده کان که به ده سه ته واژه ی (زۆر باشه ، باشه ، مام ناوه ند) داده نریت به گویره ی فۆرمیک که له لایه ن وه زارته ناماده کراوه .

دووهم: ماله کان (۳) مانگ جاریک راپۆرت به رزبکه نه وه بۆ به رپۆه به رایه تی گشتی و پاشان بۆ وه زارته .

ماددی (۲۰):

ئه گه ر توشبووه که به ره و پیتشچوونی هه بوو له رووی شیاندنه وه ده گوازریته وه قوتابخانه یه کی سه ر به وه زارته ی پهروه رده نزیك شوینی نیشه جی بوونی که پۆله کانی پهروه رده ی تایبه تی هه بیت.

ماددی (۲۱):

به رپۆه به رایه تی چاودیری که مه نده امان خزمه تی ته ندروستی و راهینان و شیاندن و خۆشگوزهرانی پیتشکه ش ده که ن به توشبووانی سوودمه ند له ماله کانی حکومی له گه ل دابین کردنی که لوپه ل وهۆکاری شیاندن و راهینان و فیکردن بۆ بیان که یارمه تیدهرن بۆ سه رکه وتنی پرۆسه ی پهروه رده و شیاندن له رووی تیۆری و پراکتیکی به هاوکاری وه زارته کانی ته ندروستی و پهروه رده .

ماددی (۲۲):

مال پیویسته پابه ندبیت به م خالانه ی خواره وه :

یه که م: ئاگادارکردنه وه ی که س و کاری سوودمه ندان له کاتی نه خۆش بوون و زیان پیگه یشتنیان .

دووهم: ئاگادارکردنه وه ی لایه نی په یوه ندیدار له کاتی گواسته وه ی شوینی مال له بینایه که وه بۆ بینایه کی تر یاخود فراوان کردنی بیناکه .

سینیه م: وه رگرتنی ره زامه ندی وه زارته له کاتی گۆرانکاری و چاککردنی په یه وه ی ناوخۆیی مال .

ماددی (۲۳):

وه زیریان نه و که سه ی ده سه لاتی له لایه ن وه زیروه وه پت دهریت بۆ هیه نه م ریککارانه بگریته به ر له کاتی سه ریچی کردنی رینماییه کانی وه زارته له لایه ن ماله کانی که رتی تایبه ت:

یه که م: ئاگادار کردنه وه .

دووهم: هۆشدار ی دوا ی یازده رۆژ له ئاگادارکردنه وه .

سینیه م: سه ندنه وه ی مۆله ت و داخسته نی مال له لایه ن وه زیر، دوا ی ئاراسته کردنی هۆشدار ی پاش تیپه ربوونی (۱) مانگ ئه گه ر به رده وام بوو له سه ر سه ریچییه کان .

ماددی (۲۴):

ئه م رینماییه جیبه جی ده کریت له ریکه وتی بلاو کردنه وه ی له رۆژنامه ی (وه قایعی کوردستان) .